

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 8 K pol leta . . . 4 „ četrt leta . . . 2 „ posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Žrtve nasilnosti.

Neizbrisno ostane v zgodovini slovenskega naroda, Ljubljane in kulture sploh zapisan 20. september 1908. l., ko so padle na ljubljanskih ulicah žrtve, zadete od krogel nemškonacionalne soldateske. Vročna človeška kri, nedolžno prelita, kliče po osveti! — Ta naj se ne izvede z brutalno silo, s kakršno so bile zadane smrtno rane, osveta naj zaloti so-vražnika, prepojenega z narodnim šovinizmom, na kulturnem, socialnem in gospodarskem polju!

Ti krvavi dogodki so nam vsem v živem spominu in ne izginejo iz njega nikoli. Vanj jih je zapisala kri, sorodna in draga nam, saj je tekla iz slovenskih žil. Zbudila se je v človeku bestija in je krvoločno planila po nedolžnem plenu! Ko bi poznali morilci svojega pesnika Grillparzerja, bi se od sramu pogreznili v zemljo. A tuje so jim njegovo besede: „Ein Menschenleben — o, es ist so viel!“

Dvoje življenj je bilo hi-poma umorjenih, šest nedolž-nikov težko ranjenih.

Padla sta v mladih letih Rudolf Lun-der, strojnik „Narodne tiskarne“ (star 22 let), in Ivan Adamič, dijak IV. gimn. razreda (star 15 let). Zadnji je sin tovariša Avgusta Adamiča, nadučitelja v p. pri Sv. Petru v Ljubljani, in brat tovariša Emila Adamiča, učitelja in skladatelja v Kamniku. — V učiteljskih rodovinah spričo znanih sedanjih raz-mer običajno ni nič veselja. In sedaj pride kruta sila in zada sorodnim sreem udarec brezkončne bolesti, ki je neozdravljiva, ker je od skupnega življenja odkrnila najdražji del divjaška besnost. — Kakšno je nezasluzeno trpljenje, ve učiteljstvo samo najbolje. Ali naj navedemo preganjalce in preganjance?!

Molči, težka obsodba! Utihi pod vtiskom splošne žalosti!

Učiteljstvo, na delo med ljudstvo! Dvigaj ga iz teme in nevednosti, da se zave in osa-mosvoji. S prosveto k svobodi! Z delom k osamosvojitvi!

XX. glavna skupščina „Zaveze“ v Gorici

dne 6., 7. in 8. septembra t. l.

(Konec.)

Jubilejska samopomoč.

Dne 7. t. m. zjutraj ob 9. uri je imela Jubilejska samopomoč svoj občni zbor.

Poročal je predsednik tov. Fran Ks. Trošt:

Slavni zbor!

Sestali ste se, dragi tovariši, k petemu občenemu zboru našega društva. Ko tega otvarjam, vas vse iskreno pozdravljam.

Moje poročilo bo kratko, saj delovanje odbora je omejeno le na najvažnejše, kako društvo povzdigniti in mu pridobiti članov.

Pri zadnjem občenem zboru v Šostanju so bili v odbor izvoljeni: Fran Ks. Trošt, pred-sednik in blagajnik; Jakob Dimnik, podpred-sednik; Juraj Režek, tajnik; Engelbert Gangl in Albert Sič, odbornika; Luka Jelenc in Fran Črnagoj pregledovalca računov.

Odbor je imel dve seji največ v zadevi društvenih računov. Dalje se je sklenilo na predlog „Učit. društva za laški okraj“, da se izda vsako drugo leto tiskani imenik, kar se je letos zgodilo. Razposlal sem imenik na društvenike in na učiteljska društva.

Nemila smrt nam je vzela od zadnjega občenega zbora 9 članov, in sicer so umrli: Franc Pečovnik v Sv. Juriju ob Tabru; Andrej Golob pri sv. Marjeti; Franc Papa v Škofji Loki; Štefan Debenjak v Materiji, Franc Böheim v Mariboru, Anton Žagar v Pletrov-čah; Vekoslav Strmšek v St. Petru; Franc Raktelj v Ljubljani in Marija Kotzmuth pri sv. Urbanu. Bodi jim ohranjen blagi spomin!

Število članov se sicer viša, a vendar prav neznatno; lahko bi bilo vsaj 400 članov. Posebno apelujemo na tovariše, naj vpišejo v društvo svoje soproge. Če zadene enega ali drugega nesreča, da mu umrje soproga, ali ne pride njemu podpora prav, osobito ker ne dobi posmrtno četrtine, kakor soproga, če umrje mož-učitelj? Torej tovariši na delo, saj če se

trudimo, se trudimo zase in sami si moramo pomagati, saj od drugih ni pričakovati po-moči!

Člani:

Konec VIII. upravne dobe . . . 223 članov
Umrlo v IX. upravni dobi . . . 4 člani
Pristopilo 9 članov
Izstopilo — „
Konec IX. upravne dobe . . . 228 članov

Imovina:

V hranilnici „Učiteljskega kon-vikta“ K 3208-91
V „Kmetijski posojilnici“ „ 1896-85
Delež hranilnice „Učiteljskega konvikta“ „ 100-
Delež „Učiteljske tiskarne“ „ 100-
V poštini hranilnici konec IX. dobe . . . 634-21
Gotovina v blagajnici 19-68

K 5959-65
Mimo konec VIII. upravne dobe . . . 5196-66

se je imovina pomnožila za . . . K 762-99
Po odbitju K 456- za prvi slučaj smrti znaša imovina K 5493-65.

Društveni odbor.

Volijo se z vzklikom:

Trošt Franc Ksav., predsednik in bla-gajnik; Dimnik Jakob, podpredsednik; Režek Juraj, tajnik; Gangl Engelbert, odbornik; Sič Albert, odbornik. Pregledo-valca računov: Črnagoj Franc in Je-lenc Luka.

Predlog.

Član Armin Gradišnik predlaga, naj odbor iznova apeluje na učiteljstvo, da v čim večjem številu pristopi k našemu prepo-trebemu društvu.

Glavno zborovanje.

Obširna dvorana trgovskega doma se je napolnila še pred določeno uro. Navzočega je bilo nad 500 slovenskega učiteljstva in mnogo gostov. Imed navzočih odličnjakov omenjamo deželne poslance: dr. Frankota, A. Ga-brščka in Jos. Štreklja, navzoči so bili pa tudi vsi c. kr. okrajni šolski nadzorniki slovenskega dela goriškega, kakor tudi za-

stopniki slovenskih naprednih akademikov. Na-vzoč je bil slednjič tudi dr. Tuma.

Predsenikov pozdrav.

Predsednik tov. L. Jelenc:

Slavni zbor!

Po splošnih društvenih navadah bi mo-ral otvoriti današnje zborovanje s slavnostnim govorom, v katerem bi se z navdušenjem spo-minjal 20 letnega obstanka naše Zaveze. A ker živimo v sila hudih, razburkanih, na-prednemu učiteljstvu in svobodnemu razvoju ljudske šole nevarnih časih, je opustil upravni odbor Zaveze vsako svečano slavlje v trdni za-vesti, da ne bomo s hrupnimi slavnostmi, tem-več le z vztrajnim delom odbili napade brez-obzirnih nasprotnikov na narodnonapredno učiteljstvo in svobodni razvoj ljudskega šolstva.

Ne prikrivajmo si resnice in priznajmo fak-tični položaj, da od početka nove šole sem še ni bil za nas nikdar tako kritičen, opasen in osodepoln kakor v sedanjih dneh. Vse reakcio-narne stranke so se zarotile zoper nas in na vsak način nas izkušajo dobiti pod svojo trdo peto. Ko dobe v roke deželno gospodarstvo, se bodo lotili v legislativnih zastopih preuredbe šolskih zakonov ter jih preustrojili svoji stranki v ko-rist, a v škodo občenemu napredku in narodni izobrazbi. Da se jim to posreči tem hitreje, so začeli organizirati mladino, jo vabijo med se, hujskajo zoper nas in jo pripravljajo v svoje namene. Kakor Peter Amienski hodijo od sela do sela klerikalni hujskači, tudi ne-kateri taki, ki smo jih dosedaj osebno čislali, in ki so že semintja izjavili, da so prijatelji šole in učiteljstva, in delajo razpor med učiteljstvom in med šolo zapuščajajo mladino. Hujskanje je tako sirovo in napadi tako vehe-mentni, da se moramo čuditi, da ne poseže vmes vladni zastopnik in da pusti hujskati zoper ves stan in zoper veljavni šolski zakon, ki ga je sankcioniral naš modri vladar. Kaj pa naj stori učiteljstvo nasproti takemu hujskanju? Ali naj mirno gleda kako zavajajo mladino pod raznimi pretvezami, kako nam odtujujejo nado v boljšo bodočnost našega naroda? Ni-kakor ne, v delu je naš spas! Na delo med

LISTEK.

Novim tovarišem na pot.

Dragi tovariši!

Razveselilo me je Tvoje pismo. Razve-selilo me je tembolj, ker se obračam v tako resni stvari name, nekdanjega svojega učitelja.

Drage volje ti podajam ob vstopu v živ-ljenje nekoliko navodil s pripombo, da govorim po svojem nazoru, ki seveda ni vobče mero-dajen.

Ko si zapustil učiteljske, izpremenilo se Ti je zdajci življenje. Učenec je postal učitelj, gojenec je poklican, da sam vzgojuje; človek, ki se ga vsaj deloma preživljali svojci, je pri-moran, da si sam s trdim delom služi vsak-danjega kruha.

Da, z delom! Tovariš pesimist mi je nek-daj rekel, da bi tudi nad vhodom v živ-ljenje morale stati Dantejeve besede: „Vi, ki vstopite, pustite upanje zunaj!“ Jaz bi si pa izbral v ta namen domačega pesnika in bi na-

pisal na ono mesto: „Ni praznik, predragi mi, naše življenje, življenje naj bo de ti delaven dan!“ Delo je deviza, ki si jo vzemi s seboj na pot v življenje.

Trojno delo Te čaka, ko stopiš med svet kot učitelj in vzgojevalec. Mislim namreč šolo, delo med ljudstvom in Tebe samega.

Ko zapusti novousposobljeni učitelj pri-pravnico, si domišljeva, da je bogve kako dobro podkovan in pripravljen za šolski pouk. Kmalu pa se prepriča, da je prinesel sicer v šolo mnogo nepotrebne šare, a le malo praktičnega duha in nič sreč in duše.

Prav lepo je in v lastno korist, če dobro poznaš dokončni šolski in učni red, lepo je, če imaš vse šolske spise kaligrafično spisane, nad-zornik Te prav gotovo pohvali, če se ozkosrdno držiš učnega načrta in če imaš takozvano že-lezno disciplino, da Ti učenci vstajajo in se-dajo na povelje, kakor bi jih imel na vrvi, da Ti niti ne kihnejo brez povelja. Krasno je, če Ti šolarčki citirajo formulirane stavke, ki se morajo glasiti natanko tako in nič drugače. Oj, kako velik umetnik si, če privadiš otroke,

da mislijo vsi enako, namreč tako, kakor jim zapoveš Ti. Neznansko duhovit je spisni sestavek, ki se glasi pri učencu A do pičice tako kakor pri učencu Ž. Povem Ti, da pri-jadraš ob takem delu kmalu do boljše službe, ker bodo zadovoljni s Teboj predstojniki.

A prosim Te, jeli tako delo umetnost? Moreš li biti zadovoljen sam s seboj? Resno dvomim na tem. Živo se spominjam besed dr. Tumovih, ki jih je izrekel na letošnjem „Za-vezinem“ zborovanju v Gorici: „Storite v šoli minimum tega, kar vam velevalo predpisi in maksimum onega, kar zahtevata duša in srce!“

Razumeš, dragi tovariš, kaj hočem? Vzgojuj mladino kot njen prija-telj in ne kot korporal. Disciplina naj ne izhaja iz Tebe, ampak naj se porodi v učencu. Otrok naj Te sluša, ker Te ljubi in spoštuje, ker ve, da mu hočeš dobro, ne pa iz strahu pred osornimi besedami, grožnjami ali celo pretepanjem. Deca naj spozna, da je družabni red potreben in da ni ustroja, ki bi obstal brez vrhovnega vodstva.

Predmeti, ki so napisani v urniku, naj

Ti bodo le podlaga in sredstvo, da z njihovo pomočjo vzgojiš ljudi. Pomni: ljudi, ki se bodo veselili življenja, ki bodo ljubili prirodo svojega bližnjika, ki bodo vedeli, da se človek razločuje od živali s tem, da misli, misli samostojno in ne potrebuje nikogar, ki bi mu sugeriral svoje misli, nekakšne formu-lirane stavke v življenjski šoli!

Z ozirom na občevanje s svojimi kolegi, Ti nečem dajati nikakršnih naukov. Saj boš stoinstokrat slišal besedo kolegialnost, ki jo nosijo na jeziku ljudje, ki so sami vse prej nego kolegialni. Pripomni mi je pa sle-deče: Mladi učitelji so mnenja, da visoko nad-kriljujejo starejše tovariše v izobrazbi, saj so pohajali moderne zavode in so se učili stvari, o katerih se „starim“ niti ne sanja. To je čisto navadna domišljavost, ki jo takoj pobije dejstvo, da vesten učitelj nikdar ne pozabi knjige in časopisa, vrhutega pa razpolaga z večjo ali manjšo prakso, ki si jo mora „mladi“ pridobiti šele po trudapolnem delovanju v šoli in med narodom.

Vobče pa deluje učiteljstvo plodonosno le